

Arne Dahl

Requiem

Vertaald uit het Zweeds door
Ydelet Westra

Voor het citaat uit Shakespeares *Midzomernachtsdroom* op p. 166 is
gebruikgemaakt van de vertaling van Willy Courteaux uit 1987,
De Nederlandse Boekhandel/Uitgeverij Pelckmans

Oorspronkelijke titel *Dödsmässa*, verschenen bij Albert Bonniers Förlag

Oorspronkelijke tekst © Arne Dahl, 2004

Published by agreement with Salomonsson Agency

Nederlandse vertaling © Ydelet Westra en De Geus bv, Breda 2011

Omslagontwerp Mijke Wondergem

Omslagillustratie © Getty Images/Ken Lucas

ISBN 978 90 445 1490 2

NUR 331

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke
wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van

De Geus bv, Postbus 1878, 4801 BW Breda, Nederland.

Telefoon: 076 522 8151. Internet: www.degeus.nl.

Fossielen, dacht hij, overal fossielen. Hij hield stil op de bovenste traptrede en bleef roerloos staan.

Zijn voet bedekte voor de helft het welbekende patroon in het roodachtige graniet van de keldertrap. Met een zacht geschraap verplaatste hij zijn voet een decimeter opzij. Hierdoor was de hele *orthoceras* te zien. Het overblijfsel uit de oertijd glom mat in het vale schemerlicht dat door het grotestadsvuile raampje van de kelderdeur naar binnen sijpelde.

Hij keek op naar de petroleumgrijze lucht, en in een onverwacht moment van absolute helderheid zag hij dat de hemel erachter strakblauw was.

Helderblauw.

Het duurde maar een tel. Toen was de hemel weer grijs, grijs zoals altijd, grijs van verbrande fossiele brandstoffen.

Zijn voet op fossielen, en fossielen boven zijn hoofd, in zijn longen, in zijn bloedsomloop.

De onuitwisbaarheid van het verleden.

Maar de hemel kan weer blauw worden, dacht hij nadrukkelijk en hij streek over de binnenzak van zijn versleten corduroy jasje.

Hij sloot zijn ogen en haalde een keer diep adem. Hij zou aan de dood moeten denken, vond hij. Hij stelde zichzelf een beetje teleur. Er kwamen geen diepzinnige, existentiële gedachten bovendien over de magische overgang van het doodsmoment, over de toestand waarover niemand kan vertellen. Geen goddelijke openbaringen, geen immense, laatste inzichten over de zin van de vergankelijkheid, geen leven dat voor zijn geestesoog passeerde.

Hij lachte kort. In stilte. Er was niet veel leven om voor zijn geestesoog te passeren. Wellicht gebeurde het nu, zonder dat hij het merkte. Alle leegte, alle nietigheid, alle bestolen-zijn raasde voorbij zonder één enkel spoor in zijn hersenschors achter te laten.

Het lege verhaal van zijn leven.

In plaats daarvan dacht hij aan dinosauriërs. Een wereld die verging en de weg plaveide voor een nieuwe. Dode dinosauriërs die samengeperst worden onder de grond, olie, kolen en gas worden en blijven liggen tot de volgende wereld ze aanboort en verbrandt en hun giftige restanten naar het hemelgewelf stuurt.

De hemel is bedekt met uitgestorven dinosauriërs.

Hij lachte opnieuw kort. Even stil. Hij wreef over de envelop in zijn binnenzak en dacht aan de drie. De drie plattegronden, de drie dode broers, het stille broederschap in de kelder, de glasheldere gedachten omgeven door een brandende hel.

Papa, dacht hij.

Voorzichtig zette hij de kelderdeur op een kier. De gure, vochtige kou van de vroegzomerochtend trok onmiddellijk door zijn kleren. Vermoedde hij. Want voelen deed hij de kou niet. Ook rook hij de zware, bedompte, typisch Berlijnse stank niet. Hij had iets anders om zich op te concentreren.

Soms moeten bepaalde zintuigen andere uitschakelen. Om meer ruimte te krijgen. Het enige wat hij nodig had, waren zijn gehoor en gezichtsvermogen. Nooit meer zou hij een geur of smaak waarnemen, nooit meer een aanraking voelen. Maar zien en horen zou hij nog wel even kunnen. Zo veel mogelijk. Tot de verstoppolek. De laatste seconden zou zijn tastzin het helemaal overnemen. Hij hoopte dat het er niet veel zouden zijn.

Ja, lieve hemel, dacht hij en hij keek naar buiten. De straat was volkomen verlaten. Iets anders had hij ook niet verwacht. Ze konden zich heel goed onzichtbaar maken. Allebei.

Beide kampen.

Als het er niet nog meer waren.

De kleine uurtjes, dacht hij. Wanneer zijn de kleine uurtjes voorbij?

Toen hij de straat in glipte, viel zijn blik een laatste keer op het fossiel in de trap. Hij dacht: dichterbij een huisdier ben ik niet gekomen.

Dichterbij een familie ben ik niet gekomen.

De verstoppelk, dacht hij. Daar gaat het nu om. Dat is het enige.

De straat was een achterafstraatje, beetje onguur, weggestopt. Een steeg. Een plek om beroofd te worden. Een verborgen plek. Een verborgen deur naar een verborgen plek.

Alsof ze die niet kenden.

Alsof ze niet op de loer lagen.

Alsof ze hem niet nu al, aan de voet van de helling, op de hielen zaten.

Het was een platte stad. Hij kende niet veel andere heuvels. Maar als je hierop stond, keek je uit over gerealiseerde dromen.

Dromen die worden gerealiseerd, worden nachtmerries.

Hij had altijd van deze plek gehouden, het postzegelpark met één enkel bankje. Hiervandaan kon je zien hoe de muur zich uitstreckte, het niemandsland, een zone die meer met waanzin dan met mijnen ondermijnd was. En er lagen nogal wat mijnen.

Maar nu bleef hij niet staan. Half rennend liep hij door de lege stad. Geen enkel leven.

Beneden in het grijze – een artificiële mist, die vermoedelijk uitsluitend uit verbrande fossielen bestond, uit oude dinosauriërs – slingerde de muur weg, tot hij werd opgeslokt door de grijze hemel, die er niet helemaal in slaagde de halve zonneschijf te verbergen, waarvoor hij zich moest omdraaien om hem te kunnen zien.

Want de zon komt op in het oosten.

En zijn blik was naar het westen gericht.

Toen hij zich omdraaide naar de zon, meende hij in de absolute stilte van de stad een beweging te zien. Meer was het niet. Misschien bevond die zich wel helemaal niet achter zijn rug, maar in zijn hoofd. Waar vele demonen de laatste weken tot volle wasdom waren gekomen. In hetzelfde tempo als waarmee ze in de buitenwereld opdoken. Of misschien was het wel andersom.

Het was moeilijk de uiterlijke demonen van de innerlijke te scheiden.

Ze waren talrijk.

Lieve hemel, de verstoppelk. Hij was te ver weg. Ze mochten nog niet komen. Hoe zou hij het ooit kunnen halen? Hij vergrootte zijn passen, maar hij kon niet gaan rennen. Dan zouden ze weten dat hij hen gezien had en zouden ze hem grijpen. En dan zou de hel losbreken.

Ze wachtten nog steeds af, ze wachtten. Hij begreep niet helemaal waarom.

Hij streek opnieuw over zijn binnenzak ... en tegelijkertijd over zijn hart. Jawel, het klopte nog. Onder het dagboek en de drie delen in de geelbruine envelop.

Zonder zijn kloppende hart zouden ze niets zijn. Slechts drie dode vellen papier.

De drie dode broers, van wie hij bijna de vader was. Min of meer.

Papa, dacht hij. Als ik je toch eens had mogen ontmoeten.

Als je dit toch eens had kunnen zien, dacht hij en hij vergrootte zijn passen zo veel als hij durfde. Zijn blik gleed heel even over de stad. Afgebrokkelde gevels van de huizen die nog overeind stonden. Een ongerestaureerde, grijze ruïnestad met een nog grijzere hemel. Dat was niet waar jij van droomde. Nu ik weet hoe jij dacht. Nu ik eindelijk je woorden heb gelezen.

Jouw dromen waren groter.

Maar dit is alles wat ik heb gezien. Dit is mijn stad. De muur, die eeuwige muur, zit evenzeer ín mijn hoofd als daarbuiten. En de fossiele brandstoffen hebben zich in mijn lichaam genesteld.

Eén enkele keer was het hem gelukt de stad te verlaten. Het had wat moeite gekost om weg te komen. Naar Moskou. Om het verleden te bezoeken.

Om het verleden te veranderen.

Hij zag nog steeds geen glimp van het park. Als hij de eerste boomtoppen zag, moest hij gaan rennen. Niet eerder. Het belangrijkste was het moment waarop ze hem zouden grijpen. Want wíe het deed maakte niet zo veel uit.

Er waren drie routes naar het park. Die kende hij uit zijn hoofd. Zij ongetwijfeld ook. Maar hij kon ze misleiden. Althans, dat zou hij moeten kunnen.

Puur theoretisch.

Opnieuw een blik over zijn schouder. Een mens nu – of eerder een haastige beweging richting een voordeur. Een beeld bleef op zijn netvlies hangen. Een puur visuele herinnering.

Hij wist wie het waren. Mannen in overdreven goed gesneden pakken, alsof ze allemaal dezelfde kleermaker hadden. In het broederland zagen ze er anders uit. Daar maakten ze geen gebruik van kleermakers. Maar die waren vast ook in de buurt: de Russische pakken. Als een stelletje boeren.

Nog steeds geen boomtoppen. Het schemerlicht drong door het grijs heen. Maar nog steeds geen mensen.

Niemand, behalve zij. Houden ze zich niet langer schuil? De goed gesneden pakken lijken nu overal te zijn. Of alleen maar in mijn hoofd?

Twee mannen nu. Scherpe contouren tegen de matte zonneschijf. Geen behoefte zich nog langer te verbergen.

Toen was het zover. Hij sloeg af door een hek, rende door een speeltuintje, slingerde zich over een muur heen, schoot een achterafstraatje in op een kruising en rende. Zo hard als hij kon.

De tweede van de drie routes naar het park.

Stappen. Hij hoort stappen. Geknerp op het grind van de speeltuin. Je haalt het, je kunt het halen. Je kunt het nog steeds halen.

Hij ging een hoek om en liep geruisloos door een grote straat, sloeg weer af, door een achtertuin, een wasruimte in en aan de andere kant weer naar buiten. De stappen waren weg.

Waren ze echt weg? Hij kon niet blijven staan om te luisteren. Dat ging niet. En nog steeds geen boomtoppen.

Toch deed hij het. Bleef staan. Leunde met zijn rug tegen een voordeur, diep verzonken in de gevel. Luisterde. Geen enkel geluid. Spiedde de straat in.

Een straatveger zo'n vijftig meter bij hem vandaan. Hoorde die daar wel te zijn? Was het niet te vroeg voor een straatveger? Onder zijn overall meende hij een boers pak te bespeuren.

En hij rende de andere kant op. Tot hij de boomtoppen boven de gevels zag wuiven.

Waren ze daar echt?

Niets was zeker. Behalve de verstopplek, de envelop in zijn linkerbinnenzak. En het pistool in zijn rechter.

Hij rent. Draait zich om. De straatveger is weg. Bewegingen in de steegjes. Verdomme. Boerse pakken.

En het park voor hem. Dichtbij, ver weg; ver weg, dichtbij. Weet het niet, kan het niet bepalen. Rent alleen maar.

Voetstappen. Rennende voetstappen. Waar? Waarvandaan? Achter hem, voor hem?

Het park in. Tussen de bomen door. Het achterste bosje. Rennende voetstappen, ergens. Waar? Alsjeblieft, zie me nu niet. Zie me nu niet, terwijl ik de envelop in het bijna onzichtbare gat stop, achter de dichte takken in de moeilijkst bereikbare boom.

Zie me nu niet, klootzakken.

En hij doorkruist het park. Iets lichter. Iedere stap is een overwinning. Iedere levende stap. Hij bereikt de volgende straat. Rent wild nu, wild. Geknerp op het asfalt. De straatveger. Hij ziet hem vanuit zijn ooghoek.

Wat een belachelijk gedoe.

Ze zijn met zijn vieren. De straatveger en drie mannen in boerse pakken. Hij zal nooit aan ze kunnen ontsnappen. Maar hij rent niet bij hén vandaan, hij rent bij de verstopplek vandaan. Iedere stap is een overwinning.

Ze komen dichterbij, dichterbij. Tot ze op een gegeven moment plotseling achterop lijken te raken. Waarom? Hij rent door en begrijpt het. Hij ziet de contouren tegen de absurde, bevuilde zonnenschijf, die nog steeds niet heel is. Hij ziet de contouren van de goed gesneden pakken. Hij houdt stil, draait zich om. De straatveger en de drie boeren wachten af, zetten langzame stappen naar voren. De goed gesneden pakken ook. Van de andere kant.

Zelf staat hij in het midden.

Er staat een klein kerkje achter hem. Een ontruimd kerkje, dat dienstdoet als aardappelopslag. Hij herkent het. Daar is hij gedoopt.

Ik wou dat ik kon bidden.

Tot u, God, in wie ik niet geloof.

En de tijd veranderde. Hij hield stil. Ademde uit. Glimlachte. Lachte misschien. Hurkte neer tegen de nachtkoude kerkmuur. Alleen maar gevels. Geen alternatieven. Geen alternatieven voor zijn rechterbinnenzak.

Rechterbinnenzak.

Hij haalde het pistool tevoorschijn. Niet om te doden. Maar om dood te gaan.

Hij zat op zijn hurken. Het pistool gleed langzaam over het asfalt. Tekende onleesbare figuren. Hij keek naar rechts. De groep straatvegers kwam langzaam dichterbij. Boerenpummels. Hun ogen waren niet meer op hem gericht; ze waren op de vier goed gesneden pakken gericht, die van links kwamen. Hij draaide zijn blik die kant op.

Niemand keek naar hem. Niemand leek hem te zien.

Op dat moment begon hij te schieten. In beide richtingen. Hoog boven hun hoofd. Hij wilde niet doodgaan na gedood te hebben.

Ik ga in elk geval dood zonder gedood te hebben, dacht hij en hij schoot.

Ze mogen me niet te pakken krijgen, dacht hij. Dat heb ik steeds zeker geweten. Ze zouden alles uit me krijgen.

Eén kogel over.

Hij spaarde hem. Wachtte op hen. Observeerde hun reactie. Zag hoe beide kampen opschrokken. Een kleine, collectieve schok door een plotseling, afschuwelijk besef.

Dat kwam vlak voordat hij zijn mond opende en de loop van het pistool erin stopte.

Het kwam veel te laat.

Papa, dacht hij.

Toen was de hemel strak helderblauw.

Viggo Norlander was geen politieman. Vandaag was hij geen politieman. Niet op deze fraaie zondag halverwege maart.

Nee, vandaag was hij helper.

Van een slapjanus.

Een dolleman die naar de andere kant van het universum wilde om geld te verspillen aan oude, versleten meubels. In plaats van nieuwe, frisse bij IKEA te kopen.

‘Het wordt hartstikke leuk’, had de slapjanus gezegd. ‘Een familie-uitje.’

‘Hou toch je kop’, had Viggo Norlander met een formidabele subtiliteit gerepliceerd.

Waarna de twee gezinnen zichzelf met alle risico’s van dien in een oude MPV van het type Toyota Picnic geperst zagen. Negen mensen op familie-uitje naar Roslagen. En van deze negen mensen had één er een goed humeur.

De slapjanus.

Die bovendien reed, het leuk vond om te rijden en erbarmelijk reed. Daarover waren de overige acht het eens.

De zeer witharige slapjanus aan Viggo Norlanders zijde beschikte ontegenzeggelijk over het vermogen in zijn eigen wereld te leven en te denken dat alle anderen daar ook deel van uitmaakten. Hij keek om zich heen en riep enthousiast naar de chagrijnige groep mensen: ‘Zie de sneeuw eens glinsteren op het dak van de kerk van Roslags-Bro. De kruisvaarders die in de winter van 1150 na de tweede kruistocht en jaren van oorlog en ellende terugkwamen, moeten precies hetzelfde tafereel hebben aanschouwd. Alsof ze terugkeerden naar het paradijs.’

‘Misschien is het een goed idee om je ogen op de weg te houden, Arto’, reageerde zijn vrouw tactvol vanaf de achterbank.

Het was echter nog minder tot Arto Söderstedt doorgedrongen dat ze ook iets had gezegd over het feit dat de MPV de slootkant drie keer had geraakt op de slecht geveegde, landelijke n-winterse weg.